बैजनाथ गाउँपालिका

बैजनाथ राजपत्र

खण्ड : ०५ संख्या : ०६ भाग : ०२ प्रकाशित मिति : २०७८/१२/१४

बालिका तथा समावेशी शिक्षा सञ्जाल गठन तथा परिचालन कार्यविधि, २०७८

गाउँ कार्यपालिकाबाट स्वीकृत मिति : २०७८/१०/१६
गाउँपालिका अध्यक्षबाट प्रमाणिकरण मिति : २०७८/१०/२५

प्रस्तावनाः

बालिकाहरु र अपाङ्गता भएका बालिकाहरुको शिक्षा, संरक्षण तथा सुरक्षाका अधिकारहरूलाई प्रबर्द्धन गरी लैङ्गिक हिंसामा कमी ल्याउन र बालिकाहरुले सामना गर्नुपरेका शैक्षिक अवरोधहरूको सम्बोधन गर्न र सिकाइलाई दिगो रूपमा जीवनपर्यन्त निरन्तरता दिन र बैजनाथ गाउँपालिकाले गर्ने नीति निर्माण प्रक्रियामा उनीहरूको आवाज उठाउन स्वतन्त्र सरोकारवाला समूहको रुपमा बालिका तथा समावेशी शिक्षा सञ्जाललाई संस्थागत गर्न वाञ्छनीय भएकाले स्थानीय सरकार संचालन ऐन् २०७४ को दफा १०२ को उपदफा (२)ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी छात्रा तथा समावेशी शिक्षा सञ्जाल गठन तथा परिचालनका लागि कार्यविधि जारी गरिएको छ ।

१. **सम्क्षिप्त नाम र प्रारम्भ:** (१) यो कार्यविधिको नाम "बालिका तथा समावेशी शिक्षा सञ्जाल गठन तथा परिचालन कार्यविधि, २०७८" रहेको छ ।

२. **लागू हुने मिति र क्षेत्र:**यो कार्यविधि बैजनाथ गाउँपालिकको राजपत्रमा प्रकाशित भएको मितिदेखि गाउँपालिका क्षेत्रभित्र लागू हुनेछ ।

३. **परिभाषा:**विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यो कार्यविधिमा:

(क) "गाउँपालिका" भन्नाले बैजनाथ गाउँपालिकालाई बुझाउँछ ।

(ख) "समावेशी शिक्षा" भन्नाले शिक्षा ऐन, २०२८ (नवौ संशोधित) को दफा ६ (क) बमोजिमको शिक्षालाई बुझाउँछ ।

(ग)"सञ्जाल" भन्नाले यसै कार्यविधि बमोजिम गठित समितिलाई बुझाउँछ ।

(घ) "बालिका" भन्नाले विद्यालय तहको शिक्षा अध्ययन गर्ने उमेर समूह(४-१७वर्ष) का बालिकाहरु सम्झनु पर्दछ ।

(ङ) “अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरु” भन्नाले अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुको अधिकार सम्बन्धी ऐन, २०७४ को अनुसूची १ मा उल्लेख भएका परिभाषा र वर्गीकरण सम्झनुपर्दछ ।

(च) “सदस्य” भन्नाले यसै कार्यविधि बमोजिमका शिक्षा सञ्जालका सदस्यहरुलाई सम्झनुपर्दछ ।

(छ) “दिदी बहिनी सञ्जाल” भन्नाले समुदाय वा विद्यालय स्तरमा बालिका तथा समावेशी शिक्षा लाई प्रबर्द्धन गर्ने उद्देश्यले गठन भएको समूह वा समितिलाई सम्झनुपर्दछ ।

४. **गाउँपालिका स्तरीय बालिका तथा समावेशी शिक्षा सञ्जालको गठन:** (१) बैजनाथ गाउँपालिकामा देहाय बमोजिमको गाउँपालिका स्तरीय बालिका तथा समावेशी शिक्षा सञ्जालको गठन हुनेछ:

(क) गाउँपालिका अध्यक्षले तोकेको कार्यपालिका सदस्य मध्येबाट एक जना –संयोजक

(ख) सामाजिक विकास समितिका संयोजक - सदस्य

(ग) गाउँ शिक्षा समितिका अध्यक्षले गाउँ शिक्षा समितिका महिला सदस्यहरु मध्येबाट मनोनित गरेको एक जना - सदस्य

(घ) सामुदायिक विद्यालयका प्रधानाध्यापकहरु मध्येबाट गाउँपालिका अध्यक्षले तोकेको एक जना – सदस्य

(ङ) संस्थागत विद्यालयका संस्थापकहरु मध्येबाट गाउँपालिका अध्यक्षले तोकेको एक जना - सदस्य

(च) गाउँपालिका क्षेत्रभित्र लैङ्गिकताका क्षेत्रमा काम गर्ने गैह सरकारी संस्थाबाट गाउँपालिका अध्यक्षले मनोनित गरेको एक जना- सदस्य

(छ) सामुदायिक विद्यालयका लैङ्गिक सम्पर्क ब्यक्ति मध्येबाट गाउँपालिका अध्यक्षले तोकेको एक जना- सदस्य

(ज) दलित वा मुस्लिम वा अपाङ्गता भएका महिला मध्येबाट गाउँपालिका अध्यक्षले तोकेको प्रतिनिधि दुई जना - सदस्य

(झ) बैजनाथ गाउँपालिका बाल अधिकार समितिका अध्यक्ष - सदस्य

(ञ) नेपाल प्रहरीबाट प्रतिनिधि एक जना महिला प्रहरी - सदस्य

(ट) गाउँपालिकाको स्वास्थ्य शाखा प्रमुख वा प्रतिनिधि एक जना - सदस्य

(ठ) गाउँपालिकाका शिक्षा शाखा प्रमुख -सदस्य सचिव

(ड) गाउँपालिका भित्रका माध्यमिक विद्यालयमध्येबाट विद्यार्थी दुई जना (एक जना छात्रा र एक जना छात्र) आमन्त्रित सदस्य र गाउँपालिका भित्र विद्यालय नर्सको अभ्यास भएमा आवश्यकता अनुसार प्रतिनिधिमूलक रुपमा आमन्त्रण गर्न सकिनेछ।

(ढ) गाउँपालिका भित्रका लैंगिक तथा समाबेशी शिक्षा क्षेत्रमा काम गर्ने समुदायमा आधारीत संस्थाहरु, समूहहरु, बाल क्लब मध्येबाट गाउँपालिका अध्यक्षले आवश्यकता बमोजिम आमन्त्रित गरेका व्यक्ति आमन्त्रित सदस्यको रुपमा रहने |

५. गाउँपालिकाको बालिका तथा समावेशी शिक्षा सञ्जालको बैठकः(१) सञ्जालको गणपूरक सङ्ख्या समितिको तत्काल कायम रहेको सदस्य सङ्ख्याको पचास प्रतिशत भन्दा बढी हुनेछ । तर समितिको बैठकमा गणपूरक सङ्ख्या नपुगी लगातार दुई पटक बैठक स्थगित भएमा तेस्रो पटक कम्तिमा एक चौथाइ सदस्य उपस्थित भएमा बैठक बस्न सक्नेछ ।

(२)सञ्जालको बैठक बर्षमा कम्तिमा ४ पटक बस्ने छ। सञ्जालको बैठक आवश्यकता अनुसार जुनसुकै बेला पनि बस्न सक्नेछ । सञ्जालको बैठकमा विषयगत विज्ञहरुलाई आमन्त्रण गर्न सकिनेछ ।

(३) सञ्जालको बैठक सम्बन्धी अन्य कार्यविधि सञ्जालले तोकेबमोजिम हुनेछ ।

६. गाउँपालिकाको बालिका तथा समावेशी शिक्षा संजालको काम, कर्तव्य र जिम्मेवारी:

(१)गाउँपालिका स्तरीय बालिका तथा समावेशी शिक्षा सञ्जालको काम, कर्तव्य र जिम्मेवारी देहाय बमोजिम हुनेछ:

(क)गुनासो सुनुवाइ कार्यविधि अनुसार गाउँपालिका भित्रका विद्यालयहरुमा गुनासो सुनुवाई समिति गठन गर्न र समितिलाई क्रियाशील बनाउन पहल गर्ने ।

(ख) विद्यालयस्तरमा गुनासो सङ्कलन गर्ने, प्राप्त गुनासोहरुको वर्गीकरण गर्ने र प्राथमिकीकरण गरी त्यसलाई सम्बोधन गर्न आवश्यक सहजीकरण गर्ने ।

(ग) विद्यालयस्तरमा सम्बोधन हुन नसकेका गुनासोहरुलाई समाधानका लागि सम्बन्धित निकायमा रिपोर्टिङ गर्न पहल गर्ने ।

(घ) विद्यालयमा गुनासो सुनुवाई समितिको लागि आवश्यक प्रतिनिधिको व्यवस्था मिलाउने । विद्यालयले गुनासो सुनुवाइ कार्यविधि अनुसारका सुझाव पेटिका तथा गुनासो सुनुवाइ संयन्त्रको व्यवस्था गरे नगरेको अनुगमन गरी आवश्यक निर्देशन दिने।

(ङ) विद्यालयस्तरमा परेका तथा सम्बोधन गरिएका गुनासाहरुको अध्यावधिक विवरण लिई राम्रो कार्य गर्ने विद्यालय तथा फोकल शिक्षकलाई पुरस्कृत तथा प्रोत्साहन गर्न पालिकामा सिफारिस गर्ने।

(च) निरन्तर रुपमा आउने गरेका गुनासाहरुलाई मुद्दाका रुपमा सम्बोधन गर्न पालिकाको वार्षिक तथा आवधिक योजनाहरुमा समावेस गर्न पहल गर्ने ।

(छ) विद्यालयहरुमा गुनासो सुनुवाइ संयन्त्र सञ्चालन गर्न आवश्यक स्रोतको व्यवस्था गर्न पहल गर्ने ।

(ज) विद्यालयमा लैङ्गिक, जातीय तथा अपाङ्गतामा आधारित हिंसा तथा अन्य बहिष्करणको पहिचान गरी न्यूनीकरणको लागि पहल गर्ने ।

(झ) विद्यालयमा हुने लैङ्गिक हिंसा, भेदभाव तथा दण्ड सजाय जस्ता गतिविधिहरुलाई न्यूनीकरण गर्न आवश्यक पहल गर्ने ।

(ञ) विद्यालय व्यवस्थापन समिति, शिक्षक अभिभावक संघ र अन्य समितिको गठनमा लैङ्गिक र सामाजिक प्रतिनिधित्व सुनिश्चिताको लागि पहल गर्ने ।

७. **अन्य सेवा सुविधा:** (१) सञ्जालका पदाधिकारीहरुको अन्य सेवा सुविधा गाउ कार्यपालिकाले तोके बमोजिम हुनेछ ।

८. **सञ्जालका सदस्यहरुको भूमिका:** (१) सञ्जालका सदस्यहरुको भूमिका देहायबमोजिम हुनेछ:

(क) बालिका र अपाङ्गता भएका बालबालिकाहरूका लागि शिक्षा प्रतिको पहुँच अभिवृद्धि गर्न सहयोग गर्ने ।

(ख) शिक्षामा लैङ्गिक समानता प्रबर्द्धन गर्न स्थानीय सरकार र विद्यालयहरूलाई सहयोग गर्ने ।

(ग) सदस्यहरुले छात्रा र अपाङ्गता भएका बालिकाहरुलाई अनुशिक्षण र सहयोग सम्बन्धी तालिममा सक्रिय सहभागिता जनाउने ।

(घ) सदस्यहरूले समुदायमा सञ्जाल निर्माण गर्ने ।

(ङ)बालिका र अपाङ्गता भएका बालबालिकाहरूको निरन्तर शिक्षाका लागि सहयोग जुटाउन स्थानीय सरकार र साझेदार संस्थाहरुसँग समन्वय गर्ने र उपयुक्त सेवाहरूको लागि मार्गदर्शन र पक्षपोषण गर्ने ।

(च) समुदायमा रेडियो / टेलिभिजन कार्यक्रमहरूको स्रोता समूह गठन गर्ने ।

(छ) मोबाइल फोन नम्बर तथा सामाजिक सञ्जालमा क्लोज युजर ग्रुप र ग्रुप पेज बनाई श्रव्य, दृश्य र श्रव्य-दृश्य माध्यमाबाट कन्फरेन्स कल तथा कन्भरसेसन गरी आपसी सञ्चार कायम गर्ने ।

(ज) सङ्क्रमण तथा विपद्को समयमा समयमै सञ्चार प्रवाह गरी विपद् पूर्व तथा प्रतिकार्यका कार्यहरु गर्ने ।

(झ) विद्यालयस्तरमा गुनासो सङ्कलन गर्न, प्राप्त गुनासोहरुको वर्गीकरण गर्न र प्राथमिकीकरण गर्ने र सम्बोधन हुन नसकेका गुनासोहरुलाई समाधानका लागि सम्बन्धित निकायमा रिपोर्टिङ गर्ने, गुनासो सुनुवाइ कार्यविधि अनुसारका सुझाव पेटिका तथा गुनासो सुनुवाइ संयन्त्र निर्माण गर्नको लागि सहजिकरण गर्ने ।

९. **सदस्यहरुका लागि अवसर प्रदान गर्न सकिने:** (१)सञ्जालका पदाधिकारी तथा सदस्यहरुको क्षमता विकास र नेतृत्व सीप विकासका लागि स्थानीय तह तथा साझेदार संस्थाहरुबाट निर्धारण भए बमोजिम अनुशिक्षण, कार्मक्रमहरुमा क्षेत्र भ्रमण, कार्यशाला र अन्तरक्रिया जस्ता कार्यक्रमहरुमा सहभागी हुने अवसर प्रदान गर्न सकिनेछ ।

(२) मूल्याङ्कनबाट उत्कृष्ट ठहरिएका सदस्यहरुलाई रोल मोडल चयन गर्न सकिनेछ ।

१०. **थप कार्यसूची बनाउन सक्ने:** यस कार्यविधि बमोजिम विद्यालयले आफ्नो कार्यसूची तयार गर्न सक्नेछन् ।

११. **विविध:** (१)यस कार्यविधिमा रहेको व्यवस्था कार्यान्वयन गर्न बाधा अडकाउ परेमा अन्तिम निर्णय गर्ने अधिकार बैजनाथ गाउँकार्यपालिकामा रहनेछ ।

(२) यस कार्यविधि अन्तरगत भएको व्यवस्था सोही बमोजिम र नभएकाको हकमा प्रचलित कानुन बमोजिम हुनेछ ।

(३) यस कार्यविधिमा रहेको प्रावधानहरु प्रचलित संविधान, सङ्घीय, प्रदेश तथा स्थानीय कानूनसँग बाझिएको हकमा यस कार्यविधिका बुँदाहरु बाझिएको हदसम्म स्वत: निष्क्रिय हुनेछन् ।

आज्ञाले,
दान बहादुर ऐडी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

मुद्रण : मिशन प्रिन्टीङ प्रेस, कोहलपुर बाँके, मूल्य रु. ५/-
घरेलु दर्ता नं. ११९/४६१४/२०७०/२०७१